

Kerstin Ekman

Egy gyilkos praxisa*

Mordets praktik

Fordította Lipcsey Andersson Emőke

regényrészlet

Először 1901. november 14-én találkoztunk. Előtte való nap, mikor átsétáltam a Kungsträdgårdenen, még virágoztak a rózsák és öszirózsák az ágyásokban. Aztán egy fergeteges hóvihár beborította egész Stockholmot. Mindenki emlékszik erre a napra.

Bent, a hivatalban még estefelé is három nő várta, hogy csendesedjék a hóvihár. A hatóságot képviselő rendőrnél üldögéltek, és igen savanyú hangulatban voltak, pedig ott sem lehetett szórakoztatóbb ahonnan jöttek. Szürkületkor egyre türelmetlenebbül tekingettek kifelé, úgy érezték, szólítja őket a kötelesség. Valami ilyesmit érezhet virradat felé falun a szolgálólány is kicsiny kamrájában. Itt a fejés ideje! A három perszóna tehát összeszedte magát, teljesen beburkóztak kendőikbe, s elindultak. Akkor én is úgy döntöttem, hogy magam is szembeszállok a viharral. Éhes voltam és fáradt.

Sűrű sötétség ereszkedett a városra. Az utcai lámpák hamar kialudtak a szélviharban, ha egyáltalán meg lehetett gyújtani őket. A villamos forgalom leállt. A ló vontatta villamosok minduntalan elakadtak a hótörleszokban. Nem maradt más, mint haza gyalogolni a Surbrunns utcába.

A szél ismét új erőre kapott mikor fölfelé kaptattam az emelkedőn. A Nagytemplomnál szélvédettebb volt az utca, de mikor be akartam fordulni a Kálbrinken felé, a havas fürgeteg majdnem lesodorta a kalapomat. A hó élesen a szemembe vágott, szinte vakon botorkáltam tovább. Lent, a Västerlång utcán egy gőzvillamos zihált, de tapodtat sem mozdult.

Mikor az Északi hídra értem, szinte képtelen voltam talpon maradni. A sűrű hóesésben megvillant néha egy-egy lámpa a híd túlsó oldalán. Egy lelket sem láttam mindaddig, míg végre átküzdöttem magam a hidon. A hídfőnél azonban egy összegabalyodott, mozgó, sötét kupacot pillantottam meg.

Közelebb érve láttam, hogy az a három perszóna az, akik nem sokkal előttem hagyták el a hatósági hivatalt. Egy földön csúszkáló férfi fölé hajoltak. Úgy nézett ki, mintha vonszolnák.

– Mit műveltek? – kiáltottam. – A hangom elveszett a szélben, és egy egy újabb szélleket ellen kénytelen voltam arcom elé kapni a kezem, miközben a szájam tele lett hóval. A jelenet ugyanolyan elképesztő volt mint a vihar. Ki akarják rabolni a férfit, gondoltam.

– Azonnal engedjétek el! – ordítottam.

A három nő azonban csak bámult rám szürke arccal bambán, értetlenül. Ekkor fogtam csak fel, hogy valójában segíteni akarnak a férfinak, aki képtelen volt

kikecmeregni egy hótörlesztől. Sikertelen kirángatniuk, de a férfi csak tovább kiáltozott:

– A sárcipóm! – hadonászott, hogy féllábon állva megtartsa valahogy az egyensúlyát.

– Doktor, elveszítette a kalucsniját! – sipította az egyik élemedett leányzó.

– Tűnjetek el innen! – mordultam a három nőszemélyre.

Közben a férfit is megismertem.

– Tűnés, nincs itt semmi keresni valótok! – tettem még hozzá a nyomaték kedvéért.

Hatalmas kendőikbe burkolózva duzzogva elvonultak.

– Fúj! – fintorította el arcát a férfi.

Aztán ahogy rám nézett, felcsillant a szeme:

– Hiszen ez a Róka!

Vagyis felismert. Egyik régi diáktársam volt, akit ha lehet, elkerülök.

– Szervusz, Róka! Az ördögbe is, micsoda idő! És pont most kellett elveszíteni a kalucsnimat.

A végén én találtam meg a fél pár cipőt egy hóbuckában, ő pedig vállamra támaszkodva sikeresen a lábára húzta.

– Ismerted ezeket a perszónákat? – kérdezte.

– Aligha – feleltem.

– De doktornak szólítottak.

Szerencsére nem firtatta tovább a dolgot, hanem azt javasolta, hogy ülünk be valahová, együnk és igyunk valamit. Mivel ő is arrafelé tartott amerre én, végül az SHT felé indultunk.

– Mindjárt révbé érünk – sóhajtott, mikor a távolban egy pillanatra rés nyílt a hófüggönyön, s láthatóvá vált a ház, ahova igyekeztünk. – A vendégem vagy! Mégis csak te találtad meg a sárcipőmet.

Rubellnek hívták. Egy évfolyamra jártunk az egyetemen. A végén ő nem lett orvos. Megszakította tanulmányait, és azt hiszem, apja nagykereskedését vette át. Látszott rajta, hogy van pénze és jómódban él.

A viharos szél úgy nekifeszült az ajtónak, hogy nem tudtuk becsukni.

NE CSUKD BE AZ AJTÓT! MAGÁTÓL ZÁRÓDIK A NORTON AUTOMATA ZÁRÓ SZERKEZETTEL – olvastam az ajtóra akasztott táblán. Méltóságteljes lassúsággal záródott az ajtó. Egy idősebb asszonyság, aki a pult mögött trónolt, rosszállóan pillantott ránk hímzése fölül, mert a szél a nyitott ajtón jó adag havat söpört be a helyiségbe.

Vizes hó borította fejünkön a kalapot, és vállunkat. A nadrágunk térdig lucskos volt. Mindketten óvatosan leráztuk a kabátunkat. A fekete szatinba öltözött asszonyság továbbra is szemrehányó pillantásokat vetett ránk.

A kávézóban csak egy ember üldögélt az egyik bőrkanapén. Arcát a Svenska Dagbladet című napilap takarta el. Az újság mögül szivarfüst kanyargott fölfelé, s egy pillanatra tétován meglöbent az ajtón beáramló léghuzattól. Rubell odakiáltott:

– Hjalle! Az ördögbe is! Megúszta a hóvihart?

Valóban, emberünk ruházata teljesen száraz, és rendezett volt. Még a cipőjére húzott kamásli is száraz volt. Láthatólag még a hóvihár előtt érkezett a kávézóba. Nem ismertem ezt az embert. Csak akkor értettem meg, hogy kivel hozott össze a sors, mikor Rubell bemutatott minket egymásnak. A nevét mindenki ismerte, híres volt, vagy legalábbis hírhedt. Hjalmar Söderberg volt az, a szabadszájú *Tévelygések* és a *Martin Brick ifjúsága* című könyvek szerzője.

Tartottam tőle, hogy Rubell régi gúnyneve men mutat be majd neki, melyet még Linköpingben, a gimnáziumban kaptam, s tovább vittem magammal Uppsalába. Nem szerettem, ha így szólítanak, s mivel Stockholmban nem ismerték, már jó ideje nem is szólított így senki. Bár Rubell Hjallénak szólította az író, engem mégiscsak ezen a néven mutatott be neki; Róka.

Nem tudom, vajon úgy van-e, hogy az ember emlékezetében a legbizarrabb részletek ragadnak meg, mint például egy automata ajtózáró szerkezet. Emlékszem arra is, hogy Söderberg öltöne kiváló minőségű szövetelel készült. Világos, szürkésbarna anyag volt, benne kissé sötétebb csíkokkal. Emlékszem a vékony, finom szivarra és a kézre, amely tartotta. Hosszú ujjai voltak. A lába is hosszú volt, láttam, mikor felállt és üdvözölt.

Aztán sikerült magamból néhány szót kipréselnem *Martin Brick ifjúságáról*. Összefüggéstelen volt, amit mondtam. Azt mondtam, hogy nagyon tetszik ez a könyv. Hogy éles kritikát fogalmaz meg kristálytisza nyelvezeten. Hogy olyan élet tapasztalatokat fogalmaz meg, melyekről az ember nem szívesen beszél, de minden ember életét döntően befolyásolják.

– Lám-lám – emelte rám végre tekintetét Söderberg, s a szemembe nézett. – Az ideális olvasó.

Erre jól emlékszem. Aztán még biztos beszélgettünk egy darabig, mert később így szolt:

– Szóval medikus...egy úriember, aki mindig hord a zsebében ciánkáliumot.

Ezt rögtön azután mondta, mikor Rubell elmondta neki, hogy mivel foglalkozom. Hűvösen közöltem, hogy orvos vagyok, miközben Rubell bocsánatkérően hadonászott a kezével.

– Elnézést – mondta Söderberg. – Csak Strindbergtől idéztem, ráadásul elég ostobán.

Lehet, hogy az író, némileg már ekkor érdekesnek talált. Abban azonban biztos vagyok, hogy beszélgettünk még a *Martin Bricks ifjúsága* fogadtatásáról is, mert Söderberg azt mondta:

– Megbántottuk az idealistákat.

Gúnyosan hangzott, pedig nem biztos, hogy annak szánta. A megjegyzést csak kettőnkre éretette, rám és önmagára, de Rubellre nem.

Elköszöntünk Söderbergtől, és a kávézóból átvonultunk a vendéglőbe. Mikor befejeztük a vacsorát, s hazafelé indultunk, ő még mindig ott ült, de fel se nézett az újságból mindaddig, míg Rubell oda nem kiáltott neki búcsúzóul. Ahogy kiléptünk, a hóvihár változatlan erővel tombolt.

Miért mondtam neki, hogy olvastam a Martin Brick ifjúságát?

A könyv úgy egy hónapja jelent meg, s olvastam róla néhány ismertetőt. Az viszont igaz, hogy csodáltam a regényt. Ugyanúgy csodáltam a *Tévelygéseket* is, anélkül, hogy olvastam volna. Olyasmiről mert írni, amit másoknak csak orvosi kifejezésekkel volt bátorságuk körülírni, vagy csupán gúnyt űztek belőle.

A nemi életet a legtöbben valami olyasminak tekintik, ami komfort érzést nyújt, ugyanakkor van benne valami nevetséges is. Én viszont tudok egyet s más a közönlőség következményeiről. Ezért álltam Söderberg mellé anélkül, hogy ismertem volna a könyv részleteit. A találkozás után elhatároztam, hogy mindkét regényt megveszem. Igaz ugyan, hogy jelenleg minden félretett koronám adósságom törlesztésére megy, Schöler örökösének, a két könyvet mégis, és mindenáron meg fogom szerezni.

Ezeken töprengtem hazafelé a hóviharban. A ház kerítésénél észrevettem a házmesternét, a vén szipirtót, aki szintén hazafelé tartott, s úgy tornyosult fején a kendő, mint egy hatalmas papírtölcsér. Az utca végén egy igásló küzdött az örvénylő hóban. Hirtelen olyan sűrű lett a levegő, hogy a ló teljesen eltűnt benne.

A szobám teljesen kihűlt. A háziasszonyom begyűjtött ugyan a cserépkályhába, mikor felhozta a vacsorát, de a tűz leégett, mert a rácsot nyitva felejtette. Az íróasztalon, mely egyben az egyetlen asztal volt, egy tányér állt, rajta gyöngyöző zsírba dermedt, szürkés gombócok. Azt hiszem, húsos krumpligombócok voltak.

Mindéz már öt éve történt, de még mindig elfog a kétségbeesés és az undor, ha rá gondolok. Utáltam magamat is, és egész hazug életemet. Kinyitottam az ablak szellőző nyílását, és kizúdíttam rajta a tányér tartalmát. Egy szélroham havat vágott az arcomba, s azt is viharba szórta a szobába, ami a tányéron volt. Az egész szétkenődött az íróasztalon akár a hányadék, gusztustalan foltot hagyva az íróasztalra terített papír alátéten.

A vihart derűs, őszi napok követték, az ég kemény volt, mint a zománc. Gyakran elsétáltam az SHT elé, és benéztem hátha megint ott van Söderberg. Amióta találkoztunk, mindkét könyvét elolvastam, s abban reménykedtem, ha ismét róluk esik szó, végleg jóvá tehetem korábbi hazugságomat. Mivel nem emlékeztem pontosan, utólag az aggasztott, hogy az „éles kritika“ és a „kristálytisza nyelvezet“ kifejezéseket valamelyik ismertetőben olvastam, s az író észre vette, hogy ezek nem az én szavaim. A feketeruhás asszonyság felháborodva mért végig. Sértőnek találta, hogy mindig csak benézek, de soha nem megyek beljebb.

Miután a hivatalban végeztem a leányzókkal, még sokáig nyugtalanul kóboroltam az utcán. Az asztalomra készített étel így mindig hideg volt, mire haza értem. Egy este láttam az író amint belépett a népszerű kocsmába, a Rydbergsbe. Utána akartam menni, de nem mertem. A kabátom kopott, a zakóm még annál is rosszabb. Munkába cellulod gallért hordok, s mivel azt magam is ki tudom mosni, megspórolom a mosatást.

Megalázónak éreztem, hogy nem mehettem utána. Felidéztem öltönyének finom, enyhén fénylő anyagát. Tovább keringtem a tér környékén, vártam, hogy egyszer csak kijön a kocsmából. Azzal sem törődtem, hogy éhes vagyok. Hosszú

idő telhetett el, mert esti, elegáns öltözetben urak érkeztek, gomblyukaikba virág volt tűzve. Látszott, hogy már túl vannak a vacsorán, s most egy éjszaka is nyitva tartó kocsmát kerestek. Ekkor vettem csak észre, hogy teljesen átfagytam már. Hazafelé indultam.

Másnap rendeltem egy fekete, gyapjú szövet öltönyt. A szabó előleget kért, így nem tudtam Schölersnek kifizetni a teljes havi adósságomat. Írtam Bertának, aki ugyanolyan fősvény mint a többiek, de talán nem gyűlöl annyira mint azok. Valószínűleg nem érti tartozásom hátterét. Nem kértem haladékot, egyszerűen csak közöltem, hogy az esedékes részletet csak később tudom maradéktalanul kifizetni.

Ez már valódi tett volt. Vagyis, már akkor képes voltam igazi tettekre.

Végül találkoztunk. Először az utcán, ahol kalapját megemelve fogadta köszönésemet, aztán pedig újra az SHT-ben. Három férfi társaságában grogozott, és szórakozottan üdvözölt. Nem mertem zavarni, inkább leültem közel az ajtóhoz, és rendeltem egy portóit meg egy sonkás szendvicset, mert a büfés nő parancsoló pillantásokat lövellt felém. Söderberg nem látta onnan az asztalomat, ahol ült. Így mikor távoztam, még csak el se tudtam tőle köszönni.

Mikor elkészült az öltönyöm, keményített lenvászon gallért kezdtem hordani a celluloid helyett. Új ruházatomban sokkal bátrabbnak éreztem magam. Kicsit túlzás talán, de úgy éreztem, szinte kicseréltek.

Egy nap, késő délután a Rydbergsben üldögéltem, az ajtóhoz közel, egy kicsiny asztalnál. Odakint már sötét volt. Munka után egyenesen idejöttem egy pohár portóira. Valamikor karácsony után lehetett, kicsit olvadt, és hideg köd ült a víz felett. Az utcai lámpák körül halvány glória varázsolta szelídebbé az elektromos lámpák rideg fényét, és elviselhetőbbé tette az est komor szürkeségét.

Ekkor jelent meg ő az ajtóban. Már akkor levette a kalapját mikor meglátott, így csak biccentett a fejével. A tükör előtt, a fogasnál megigazította a haját egy kicsiny kefével, amely akkora volt, hogy elfért a tenyerében. Ekkor a kanapék felé indult, ott nézett ki magának egy asztalt, de aztán megállt, mint akinek hirtelen eszébe jut valami. A következő pillanatban megfordult, és felém tartott.

– Már találkoztunk – mondta, de majdnem kérdésnek hangzott.

– Igen – feleltem, – Rubell mutatott be minket egymásnak az SHT-ban.

– Úgy van. Ön orvos, nemde?

X

Úgy írom le az eseményeket, mintha kívülről láttam volna őket, s mintha csak most peregnének előttem. Az igaz, hogy talán nem emlékszem pontosan mindenre. A tenyéryi hajkefe viszont olyan részlet, ami igen erősen megmaradt emlékszetemben, pedig valójában magát a kefét, nem is láttam.

Aztán nevezetes eseményben volt részem. Söderberg meghívott az asztalához. Nem rendeltem több italt, csak a már megkezdett portóit iszogattam tovább. Nem akartam, hogy az alkohol elálmosítson. Éber és erős akartam maradni mindvégig,

míg vele beszélgetek. A két könyvet akartam szóba hozni, hogy kiköszörüljem a csorbát.

Az író meggyújtott egy vékony, hosszú, cigarettaszerű szivart, s füst mögül figyelt engem résnyre húzott szemmel. Emlékszem, folyamatosan dohányzott, utánozhatatlan eleganciával gyújtva meg az újabb és újabb szivarokat.

– Ön, mint medikus, a gyógyszereket is jól ismeri, nemde?

– Talán – feleltem röviden.

– Tehát élet és halál ura – folytatta különös hangon.

Azt már megfigyeltem, hogy sose lehet tudni, mikor beszél komolyan és mikor gúnyolódik. Most, öt évvel később, ahogy e sorokat írom, hirtelen arra gondolok, talán ivott, mielőtt beült a Rydbergsbe.

A kávézót hatalmas csillárok díszítik, s a gázlámg szelíd fényt áraszt. A füstfátyol mögött elmosódnak az arcok. Az embernek az a benyomása, hogy estefelé itt az emberek is megszeliidülnek. Ebbe a nagy békességbe néha csak egy-egy vastagnyakú, frakkba öltözött úriember harsány nevetése hasít bele.

Jómagam fekete gyapjúsövetből készült öltönyömben ültem, s a gallérom csaknem teljesen frissen mosott volt. Ellenálhatatlan vágyat éreztem, hogy nagyon őszinte legyek, de nem adódott rá lehetőség.

– Hallja csak – mondta hirtelen éles hangon, – ha akarná, minden teketória nélkül bárkit eltehetne láb alól.

Elképesztő megjegyzés volt!

– Mivel orvos, rendelkezésére állnak a megfelelő szerek hozzá – folytatta.

Igaza volt, de nem tudtam mit szóljak.

– Adhat a páciensnek valamit, ami ahelyett, hogy meggyógyítaná, vagy enyhítené kínjait, átsegíti a túlvilágra. Úgy értem, megtörténhetne ilyesmi.

– Persze, történhetne ilyesmi. De mondja csak Söderberg úr, hogy jut ilyesmi eszébe?

– Ez csak egy ötlet, egy hipotézis – felelte, – egy gondolat, amittől nem tudok szabadulni.

Mindketten hallgattunk egy ideig. Ha jól emlékszem, szájához emelte a whiskys poharat, kiitta, s egy újat rendelt. Ápolt körmeit figyeltem, ahogy finom ujjú kezében a poharat tartotta. Az ital lágyan csillogott, mint a borostyán. Mikor újra megszólalt, azt mondta, izgatja a téma, és érdemes volna vele foglalkozni.

– De hogyan valósítható meg a gyakorlatban, arról fogalmam sincs. Szóval, mit kell csinálni?

– Értem már. Írni akar a témáról – mondtam megkönnyebülve.

– Persze – bólintott.

Valószínűleg sokat töprengett a dolgon, mert kész ötlettel állt elő, hogy szerinte egy szívbeteg a legalkalmasabb alany. Egy kitalált szívgyengeség, hajlam az infarktusra.

– Az orvosa hamis diagnózist ad. Nem lehetetlen, igaz?

– Valóban nem.

– És aztán, ha én vagyok az orvos, mit adok neki?

Elbizonytalanodtam. De szinte gyerekes volt a kíváncsisága, ahogy nagy kék szeméit rám emelve teljes bizalommal nézett. Ha nem csupán az írói vágy

vezérelte volna, hogy minél többet tudjon meg a dologról, akkor nem faggatott volna olyan nyíltan erről az ugyancsak különös témáról.

- Káliumcianidot – vágtam rá gondolkodás nélkül.
- Nem fog látszani a hatása?
- De bizony, fog.
- Úgy értem, hasonlít majd egy szívszéhdűléshez?
- Ebben bizonyos vagyok – feleltem. – Úgy érti, az orvos adja be a mérget?
- Természetesen!
- Mintha orvosság lenne?
- Pontosan.
- Akkor legjobban, ha jelen van a beadásnál, és aztán ő állítja ki a halotti bizonyítványt.

Söderberg hallgatott.

- De az ilyen orvos lelkiismeretlen – közöltem.
- Egyáltalán – vetette oda röviden.

Beszélgetésünk után Söderberg hamarosan távozott. Ragaszkodott hozzá, hogy köszönetképpen a számára értékes beszélgetésért, ő fizesse az én számlámat is. Pedig szerintem nem volt mit megköszönni, és ráadásul még arról sem beszélgethettem vele amiről akartam, a két könyvről.

*

* Részlet az idei Budapesti Tavasz Könyvfesztiválon, az Orpheusz Kiadó gondozásában megjelenő regényből.